

Matej Višniec: Stari klovni SNG Nova Gorica

★★★★

Klovni v gledališču niso novost, ne sama karnevalizacija pod vplivom ruskega kubofuturizma s premikom proti klovnijadi in uličarskemu, estradnemu, za znamenito Beckettovo igro *Čakajoč Godota* je obveljala označba, da gre za klovna, ki preigravata *Misli* Blaisa Pascala. V nekaj več kot treh desetletjih, kolikor je minilo od *Godota* do *Starih klovnov*, spisanih sredi osemdesetih z roko romunskega srednjeletnega dramatika, se je precej metafizičnosti in refleksije izgubilo, tudi s tem povezana tesnoba pod praznim nebom, vendar na račun kruhoborstva in negotovega, če ne tudi postopno vse bolj zanikrnega statusa priložnostnih nastopajočih.

Trije iz Višniecove igre so bolj pripadniki prekariata kot misleci, čeprav jim misel na smrt in tesnoba niso tuji. Pridejo na avdicijo, se drug pred drugim hvalijo s svojimi uspehi, hvalijo neupravičeno in neprepričljivo, podkrepljeno s starimi obledelimi časopisnimi izrezki, poskušajo drug drugega izriniti in izločiti, čeprav nekdanji prijatelji, ki so se učili drug od drugega. Vendar: starega klovna ne moreš naučiti novih trikov in njihova predigra pred pogovorom

o zaposlitvi je slej ko prej dokaz njihove materialne bede in bedne telesne kondicije, malo pa spomin na čase, ko so stvari še obetale. Režiser Jaša Jamnik ob dramaturški asistenci Martine Mrhar postavlja igro v prevodu Ane Barič Moder na povzdignjen temen odrček sredi odra, odprt na tri in na zadnji strani zamejen z ogromnimi vrati in humorno visoko nedosegljivo odprtino ključavnice; scenografinja in kostumografinja uprizoritve je Vasilija Fišer. Pred zaprtimi vrati se tako po dolgem času ponovno spoznavajo in drug pred drugim, od drugih so le nejasni šumi za vrati, bahajo s tistim, kar je nepovratno in klavrno minilo. Ne da bi se nekdanji obeti in sanje o karieri uresničili. Opravka imamo s tremi kruhoborskimi in od časa zmahanimi kreaturami, ki težko prepričajo ne le drug drugega, še manj novodobne cirkuške perfekcije in bleščave vajeno publiko. Kar pa ne velja za tri preizkušene in razigrane igralce; Iztok Mlakar, Radoš Bolčina in Gojmir Lešnjak - Gojc so v preigravanju z vsemi triki namazanih prosilcev za angažma, kakršenkoli, še kako prepričljivi. Predvsem v delu, ko izstopajo s klovnskimi famoznimi nekdanjimi točkami, tam in takrat se pokaže

njihov ofucani performativni šarm. Bolj bolečina kot briljanca, in odločitev ustvarjalcev, da jih bolj kot morebitna perfekcija klovnske izvedbe definirata neuspeh in neodzivnost celo med sabo, je poglobila otožen sentiment, ki daje podton njihovi igri. Zato je toliko bolj izražena njihova klovnska intenca; Mlakar je pantomimik od prvega podaljšanega solo prihoda na sceno, Bolčina trikster, roko-hitrsko spreten, vendar še najbolj pri ukanah s podajanjem vse bolj prazne steklenice, ki je noče deliti, Lešnjakov klovna pa se spogleduje z dramsko igro, to razumljeno čezvse šmirantsko in patetično. Ravno ta razčlenitev na različne klovnske tipe in njihovi obupni neuspehi celo pred kolegi jih delajo skoraj tragične in usmiljenja vredne. Odmik uprizoritve od morebitne komedijske karakterizacije povzroči klovnski efekt; v zadregi se smejemo njihovim osmešenim poskusom, zraven pa navznoter skoraj jokamo zaradi izginjanja poklicev, večšine ali vsaj vsakršnega dostojanstva iskalcev začasnih in provizoričnih zaposlitev.

MATEJ BOGATAJ